

ARABICA KÁVÉ

Coffea Arabica

- Valószínűleg Etiópia Kaffa tartományának hegyi erdeiből származik. A növény leveleit először a helyiek adták az állatok takarmányához, akik észrevették, hogy állataik élénkebbek és „vidámabbak” lettek a kávécserje fogyasztása után. Az emberek a 6. században kezdtek kávé inni.
- A 13–14. században a kávé növény Etiópiából jutott el Jemenbe, itt létesültek az első kávéültetvények, és a növény magjából készült ital fogyasztása fokozatosan népszerűvé vált. A 16. században Mekkában megnyílt az első kávézó, s a kávé gyorsan elterjedt az egész iszlám világban.
- A 17. századig a kávénövényeket az Arab-félszigeten kívül máshol nem termesztették. Az arabok vigyáztak a kávéra, mert nagyon jó bevételi forrást jelentett a helyi kereskedők számára – a zöld magvak bármilyen kivitele tilos volt, és szigorúan büntették. 1616-ban azonban holland kémeknek sikerült kávészemeket csempészniük egyik gyarmatukra, Jávára.
- Fokozatosan más európai nagyhatalmak is kávétermesztésbe kezdtek a gyarmataikon. Amerikában a 18. században kezdték el termesztetni a kávé – a britek behozták Jamaikába, az őshonos erdők kiirtása után pedig Brazília bizonyult a legideálisabbnak a kávé termesztésére.
- Mivel a gyarmati közigazgatás célja a lehető legnagyobb vagyon exportálása volt, a gyarmatosított államok kénytelenek voltak gazdaságukat egy vagy néhány exportra szánt növény termesztésére átállítani. A rabszolgaság és a kényszermunka más formái elegendő munkaerőt biztosítottak. (Például a karibi és brazil ültetvényeken, Jáván stb. a közép-amerikai és kelet-afrikai kistermelők nemzedékei függtek az emberkereskedőktől és a kényszermunkásoktól, bár gyakran saját maguk művelték a földjüket.)

CUKORNÁD

Saccharum Officinarum

- A cukornád Pápua Új-Guineából származik, de először Indiában használták, ahol körülbelül 2500 évvel ezelőtt kezdték a levágott szárából kivonni az édes levet. Később arra is rájöttek, hogyan kell a cukornádléből cukrot készíteni.
- Indiából a cukornádtermesztés először a nyugat-afrikai partvidékre, majd onnan Spanyolországba is elterjedt.
- A cukornádcsemetéket Kolumbusz Kristóf hozta el Amerikába, az európai gyarmatosítók pedig óriási cukornádültetvényeket hoztak létre, hogy cukrot termeljenek az európaiak számára. (A cukortermelésre legalkalmasabb cukornádat az éghajlat miatt csak a trópusi és szubtrópusi övezetben lehet termeszteni). Ezeken az ültetvényeken kötöttek ki a rabszolgaság korában Afrikából Amerikába hurcolt, becslések szerint 12 millió rabszolga közül sokan. A gyarmatok az olcsó munkaerő (rabszolgák) és nyersanyag (cukornád) forrásává váltak, míg Európa feldolgozta és eladta a cukrot.
- A nádcukor behozatala a tengerentúlról egészen a napóleoni háborúk végéig folytatódott, amikor Bonaparte Napóleon betiltotta az angol áruk behozatalát. Ennek eredményeképpen megkezdődött a cukorrépa nemesítése, a nádcukrot pedig fokozatosan felváltotta a répacukor, noha a répacukor előállítása nehezebb és drágább volt. A cukor árát számos tényező befolyásolhatja. Ezek közé tartozik az éghajlatváltozás miatt alacsony cukornádtermelés vagy az agrárpolitika hatása (például magas vámok kivetése a cukornádból származó cukorra).

KAKAÓFA

Theobroma Cacao

- A kakaó az amerikai kontinens trópusi területein őshonos.
- A kakaó és a csokoládé csak a 16. században került Amerikából Európába, amikor Hernán Cortés spanyol hódító behozta őket Spanyolországba.
- A kakaó végül Európában is elterjedt, és a 17. század végére fogyasztása olyannyira közkedvelté vált, hogy portugál, francia, angol és holland telepesek kakaóültetvényeket létesítettek dél-amerikai gyarmataikon.
- A gyarmatosítók gyakran kényszerítették az indián törzsek tagjait nehéz munkára, gyakran mostoha körülmények között. Ez a járványokkal együtt hatalmas népességcsökkenéshez vezetett – mindössze ötven év alatt 25 millióról 3 millióra csökkent az őslakosok száma. A mezőgazdaságban hamarosan munkaerőhiány lépett fel. Ezt úgy oldották meg, hogy fekete rabszolgákat hurcoltak be Afrikából, akiket arra kényszerítettek, hogy kakaó- és egyéb ültetvényeken dolgozzanak.
- A gyarmatosítók csak a 19. században hoztak létre kakaóültetvényeket Afrikában. A Guineai-öböl partvidéke bizonyult a legmegfelelőbbnek a kakaó termesztésére, s Nyugat-Afrika hamarosan a világ vezető kakaóbab-termelőjévé és -exportőrévé vált. Ma a nyugat-afrikai kakaó adja a világtermelés kétharmadát. A legnagyobb termelők és exportőrök Elefántcsontpart, Ghána és Nigéria.
- A kakaótermesztés által okozott egyik probléma az erdőirtás. A termesztoők kivágják az eredeti trópusi erdőt, és kakaófákat ültetnek a helyére. A telepítés után körülbelül 20 évvel azonban a terméshozam fokozatosan csökkenni kezd. Ennek oka gyakran a talaj kimerülése és az idősebb fák kártevőkkel és betegségekkel szembeni csökkenő ellenálló-képessége. Az ültetvények pótlása sokszor túl drága a kistermelők számára, ezért a kakaótermesztés fokozatosan más területekre is áttérjed, ami az őshonos erdők további irtását eredményezi.

BANÁN

Genus Musa

- A banán feltehetően Délkelet-Ázsiából származik, ahonnan népvándorlás útján terjedt el a Csendes-óceán szigeteire, Madagaszkárra, Afrikába, Indiába és az arab világba.
- A banán az iszlám és az arabok érkezésével terjedt el Európában a 9–10. században. Az arabok veresége után a portugál és spanyol gyarmatosítók folytatták a banántermesztést, főként a gyarmatokon. Így a banán Ázsiából, Afrikából és az arab világból egészen Dél- és Közép-Amerikáig eljutott.
- Az Egyesült Államokban csak a 19. század végén kezdtek el nagy mennyiségben banánnal kereskedni. Az amerikai vállalkozók felfedezték, hogy a Karib-térségben a nagyon olcsó banánt az amerikai nagyvárosokban sokszoros áron lehet eladni. A 20. század elejére az amerikai banánimportőr vállalatok már hatalmas banán- és cukornádültetvényeket birtokoltak Közép-Amerikában és a Karib-szigeteken, és óriási politikai és gazdasági befolyást szereztek ezen országok fölött.
- A banán a világ leginkább fogyasztott friss gyümölcse, de a tisztességtelen bérek és a rossz munkakörülmények negatívan befolyásolják az ültetvényeken dolgozók és a kisközségek mindennapi életét.